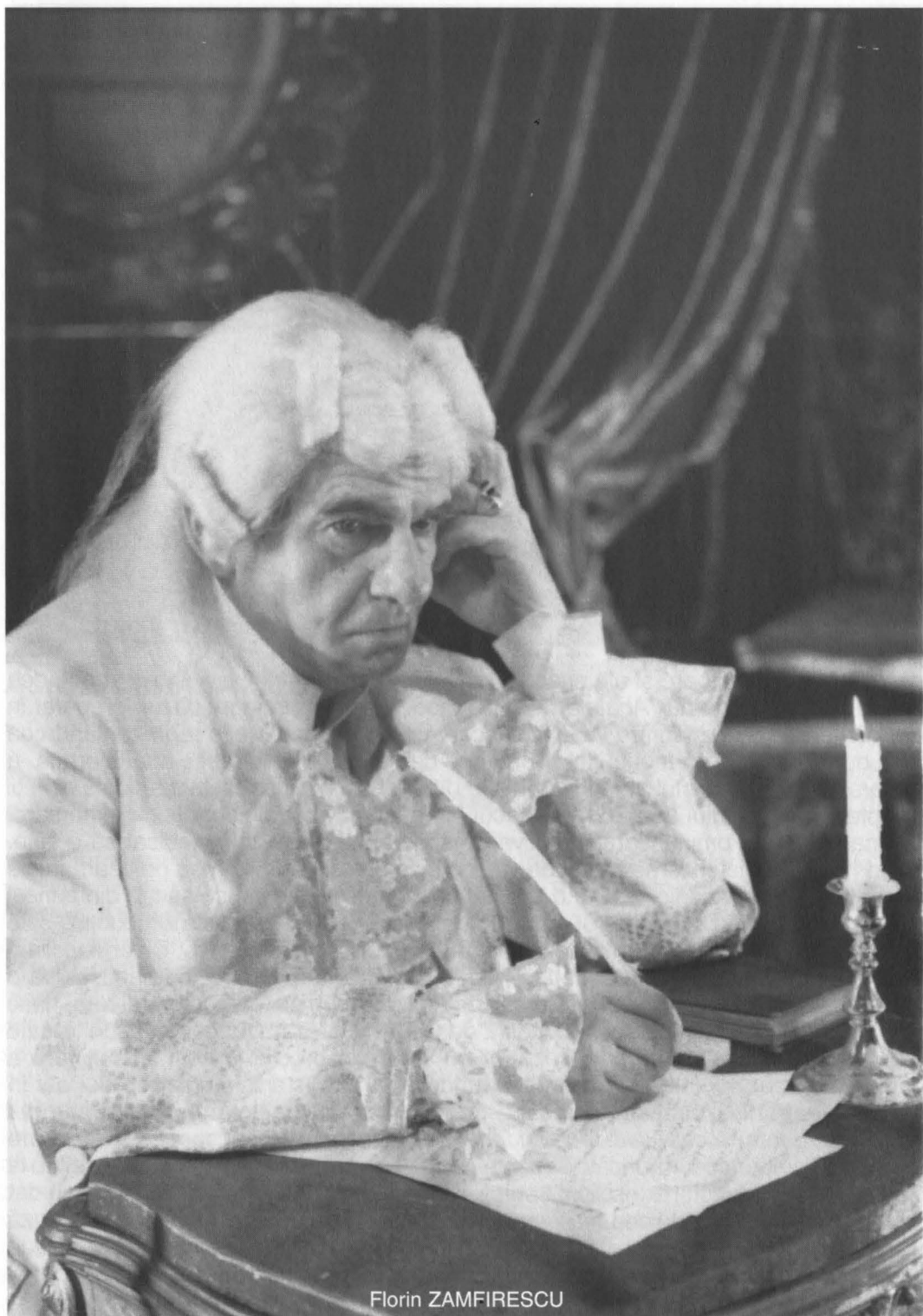

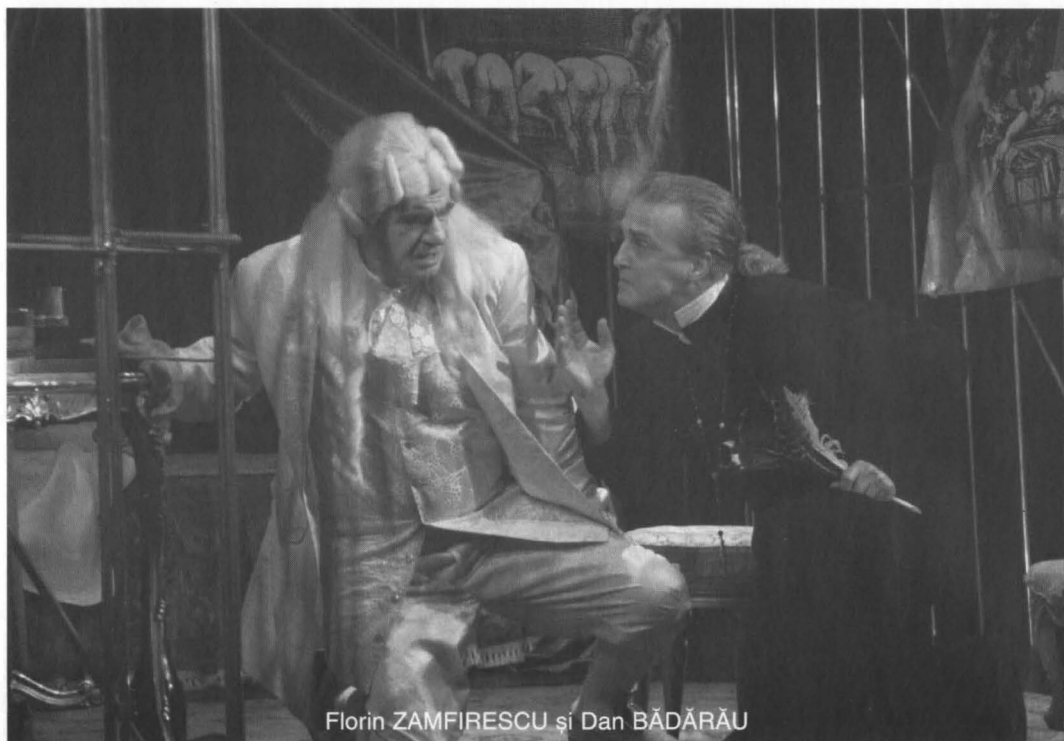
Mircea GHIȚULESCU

Marchizul de Sade în haine decolorate

Viața marchizului de Sade a căpătat proporții impresionante în ultima jumătate de secol, devenind o adevărată legendă. A comentat-o, între alții, dramaturgul suedez Peter Weiss în piesa cu cel mai lung titlu din lume (*Persecuția și executarea lui Jean Paul Marat reprezentată de grupul de teatru de la ospiciul din Charenton sub conducerea domnului de Sade*, 1964), celebră după montarea lui Peter Brook și a parafrazat-o japonezul Yukio Mishima în *Madame de Sade*. O nouă poveste despre **Marchizul de Sade**, scrisă de americanul Doug Wright pentru filmul cu același titlu, a ispitit-o și pe Beatrice Rancea în spectacolul de la Teatrul Odeon. Versiunea ei se adaugă celorlalte, făcând ca mitul lui Sade să-l înlocuiască pe Don Juan, care a rămas de o naivitate clasică pe lângă amorul scelerat propovăduit de francezul închis pe viață la ospiciul din Charenton. Față de Don Juan, marchizul de Sade reprezintă progresul în materie de obiceiuri sexuale parcurs de societatea europeană începând cu secolul trecut, care a descoperit în scrierile marchizului un precursor al amorului absolut liber și al „fanteziei sexuale” pe care creștinismul o numește desfrânare. De Sade este „sex simbolul” epocii vitezei, iar Don Juan a rămas doar simbolul cavaleriștilor. Nici o poveste despre Sade nu va putea evita conflictul latent cu religia, marcat, în spectacolul de la Teatrul Odeon într-un final sângeros: după ce a fost pus în lanțuri și i s-a extras limba cu cleștele pentru a fi redus la tăcere, preotul ospiciului vine să-i acorde ultima împărtășanie, dar Sade se înjunghie cu crucifixul. Același, probabil, cu care o înjunghia pe o prostituată în tinerețea sa neliterară, când încă nu devenise un mare scriitor, așa cum au tendința Doug Wright/Beatrice Rancea să-l prezinte pe mediocrul autor de literatură pornografică al lui Napoleon Bonaparte. Hainele noi ale marchizului croite în atelierul Doug Wright/Beatrice Rancea sunt serios decolorate. Aflăm cu surprindere că marchizul nu mai este acel personaj odios care practică incestul, pederastia, pedofilia, amorul în grup, tortura și chiar crima puse în slujba sexului, ci un mare scriitor ce apără libertatea de creație. Oricât am suci lucrurile – cei ce l-au citit pe Donatien de Sade știu foarte bine asta – el nu va fi niciodată important ca scriitor, ci ca ateu și reformator al moravurilor sexuale. Romanul său *Justine*, ascuns între copertele Bibliei, devine un manual de educație sexuală pentru tinerele fete care învață din el ceea ce ipocrizia religioasă și socială le ascunde. Opera lui Sade devine noua Biblie a unei noi religii: religia sexului. Acest spectacol despre Sade nu este deloc sadic, nici măcar decoltat din cale afară. Poate pentru că Florin Zamfirescu (*De Sade*) joacă mai curând un bufon shakespearian halucinat, decât un personaj terifiant. Un „bun” obsedat sexual în sensul expresiei franceze *bon sauvage*: „omul natural” care nu face nici un secret din abisurile sexuale și îi învață și pe alții să facă la fel. Sadic este doar torționarul său, *doctorul Collard* (Gelu Nițu), directorul ospiciului din Charenton, doctor mărginit și handicapat sexual pe care îl părăsește nevasta cu primul venit. În rest, toată lumea îl adoră, inclusiv abatele de Coulmier – *alter ego* catolic al lui Sade, care îl va înlocui în celula acestuia, contaminat și el de nevoia de a scrie în urma unui șoc psihic provocat de asasinarea Madeleinei de nebunii dezlănțuiți. Scena amorului imaginar post-mortem cu Madeleine este una dintre cele mai dramatice și poetice imagini ale iubirii reprimată

Florin ZAMFIRESCU

Florin ZAMFIRESCU și Dan BĂDĂRĂU

pentru tână servitoare și ale eșecului moralei religioase căreia a încercat să-i dea ascultare. Dan Bădărău (*Abatele Coulmier*) joacă serafic un înger căzut, preparat în același atelier de restaurare Wright/Rancea: un personaj teoretic reprezentând cea mai bună dovadă a teoriei lui Donatien de Sade privind absoluta libertate a împerecherii. Scenaristul american nu și-a propus nici o clipă restituirea fidelă a vieții și faptelor marchizului de Sade, ci a făcut din el un cavaler al libertății de exprimare. Drama lui este a omului care are ceva de spus și nu poate fi împiedicat să o facă. Când i se ia hârtia și cerneala, Sade va continua să scrie cu vin roșu pe cearșafurile aduse de virgina Madeleine. Când i se iau cearșafurile, va scrie cu sânge din buricul degetelor pe propria lenjerie. Când i se confiscă și lenjeria va dicta producțiile sale literare nebunilor din Charenton, declanșând un delir sexual colectiv, a cărui victimă va fi inocenta Madeleine, interpretată fraged și mlădios de Irina Ungureanu. După o lungă absență, Beatrice Rancea, unul dintre regizorii care au marcat teatrul românesc după 1990, se întoarce la scenă însoțită de Cătălin Botezatu (decorurile sunt create de Constantin Ciubotariu) care rezolvat cu distincție problema costumelor, fără a transforma spectacolul într-o paradă a modei așa cum s-a întâmplat cu doi ani în urmă la Teatrul Național din Iași, când Beatrice Rancea a lucrat cu Irina Schrotter costumele pentru *A douăsprezecea noapte* de Shakespeare. Dar spectacolul său are sclipiri tragice pe alocuri. Oricâte accente umoristice ar avea lumea balamucului de la Charenton, spectacolul are sclipiri tragice. Dintre toate bolile nervoase care i s-au dat omului, cea sexuală este cea mai complicată. Așadar, Beatrice Rancea îl reabilitează pe marchizul de Sade chiar cu riscul de a răstălmăci scenariul lui Wright și filmul de la care a pornit, dar nu a luat în calcul o consecință logică: un Sade reabilitat nu mai interesează pe nimeni. Un Sade inocent este un nonsens.